Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "It-tisħiħ tal-awtonomija soċjali u l-integrazzjoni taċ-ċittadini tar-Roma fl-Ewropa" (opinjoni esploratorja)

(2011/C 248/03)

Relatur: **is-Sur TOPOLÁNSZKY**

F'ittra tiegħu tal-15 ta' Novembru 2010, l-Ambaxxatur is-Sur Péter Györkös, talab lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, f'isem il-presidenza Ungeriża u b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li jfassal opinjoni esploratorja dwar

It-tisħiħ tal-awtonomija soċjali u l-integrazzjoni taċ-ċittadini tar-Roma fl-Ewropa

(opinjoni esploratorja).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar is-27 ta' Mejju 2011.

Matul l-472 sessjoni plenarja tiegħu li saret fil-15 u s-16 ta' Ġunju 2011 (seduta tas-16 ta' Ġunju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'138 vot favur, 3 voti kontra u l-ebda astensjoni.

1. **Sommarju u rakkomandazzjonijiet**

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW:

1.1 jilqa' u japprezza bis-sħiħ l-isforzi kollha li saru sa issa mill-Unjoni Ewropea biex tnaqqas is-segregazzjoni tar-Roma [1] u tippromovi l-integrazzjoni soċjali tagħhom, permezz tar-riżoluzzjonijiet u l-atti regolamentari mfassla mill-istituzzjonijiet tagħha, it-twaqqif ta' strutturi ta' kooperazzjoni kif ukoll it-tpoġġija għad-dispożizzjoni ta' Fondi Strutturali u strumenti finanzjarji oħra;

1.2 fl-istess waqt, jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li dawn l-isforzi kollha ma wasslux għal soluzzjoni deċiżiva kontra d-diskriminazzjoni li jesperjenzaw ir-Roma u lanqas għal titjib tal-kwalità tal-ħajja tagħhom u l-opportunitajiet tagħhom u li s-sitwazzjoni tagħhom saħansitra ħżienet fejn jidħlu ċerti aspetti;

1.3 jenfasizza li din is-sitwazzjoni diffiċli tista' tinbidel biss permezz ta' strateġija Ewropea integrata, ikkoordinata u koerenti u permezz ta' programm ta' azzjoni determinat u sistemiku fil-politiki kollha u implimentat fil-livell nazzjonali li jipprovdu lill-individwi u l-komunitajiet tagħhom bis-setgħa u l-awtorità li jeħtieġu sabiex ifasslu d-destin tagħhom (it-tisħiħ tal-awtonomija). Għandu jkun possibbli li dan il-programm ta' azzjoni jitpoġġa fil-prattika fil-livell tal-awtorità lokali (sussidjarjetà);

1.4 għaldaqstant jilqa' l-proposti stabbiliti fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea [2] dwar Qafas Ewropew għall-Istrateġiji Nazzjonali għall-Integrazzjoni tar-Roma sal-2020 u jagħti importanza kbira lill-implimentazzjoni konsistenti tagħhom kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll dak tal-UE u jixtieq li jkun imsieħeb impenjat fil-proċess;

1.5 iqis fl-istess ħin li din l-istrateġija li tant ilha mistennija ma laħqitx l-aspettattivi li ġġenerat; hija setgħet kienet iktar ambizzjuża, iktar speċifika u strutturata aħjar;

1.6 iqis li l-elementi li ġejjin jistgħu jiġu proposti lill-Istati Membri bħala t-tliet pilastri - li għandhom jiġu implimentati b'mod koordinat - ta' politika ta' integrazzjoni tar-Roma realistika u fattibbli u li tirrappreżenta, speċifikament iżda mhux esklużivament, in-natura tal-problemi u tal-assi strateġiċi biex tinstab soluzzjoni għalihom:

a) politika inklużiva li ma tiddiskriminax skont ir-razza u l-etniċità - li tindirizza l-konċentrazzjoni ta' problemi soċjali u tnaqqas il-faqar u d-deprivazzjoni estremi;

b) politika li tappoġġja l-awtonomija ta' dawk li jqisu ruħhom membri ta' kwalunkwe komunità ta' Roma u ċ-ċelebrazzjoni tal-inklużjoni soċjali li kisbu;

c) politiki ġenerali u pubbliċità kontra r-razziżmu;

1.7 jenfasizza l-bżonn li jiġu involuti r-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili lokali, speċjalisti fix-xjenza u l-imsieħba soċjali fil-proċess ta' konsultazzjoni, tfassil u implimentazzjoni tal-politika u jenfasizza l-bżonn kbir li jiġu involuti r-rappreżentanti u l-membri tal-popli u l-komunitajiet tar-Roma kemm fl-ippjanar kif ukoll fl-implimentazzjoni f'kull livell (UE, nazzjonali, reġjonali u lokali) b'konformità mal-għan tal-Komunikazzjoni li adottat il-Kummissjoni;

[1] Dan id-dokument huwa bbażat fuq id-definizzjoni stabbilita fl-opinjoni tal-KtR dwar "L-integrazzjoni soċjali u ekonomika tar-Roma fl-Ewropa" (ĠU C 42, 10.2.2011, p.23): "…it-terminu 'Roma' kif qed jintuża f'dan id-dokument jiġbor fih gruppi oħra ta' popolazzjonijiet b'karatteristiċi kulturali simili u storja ta' marġinalità u esklużjoni soċjali fis-soċjetà Ewropea (Sinti, Żingari, Travellers, Kalè, Camminanti, Ashkali, eċċ)".

[2] COM(2011) 173 finali.

1.8 jenfasizza l-bżonn li l-interess ġenerali jiġi rrappreżentat b'mod sod u, għaldaqstant, isejjaħ għal programmazzjoni u implimentazzjoni sistematiċi u għall-koordinazzjoni tal-politiki; huwa jenfasizza wkoll l-importanza tal-proċess lokali tat-tfassil tal-politiki u approċċi differenti bbażati fuq il-ħtiġijiet reali, fuq il-preżentazzjoni tal-informazzjoni fattwali u anki fuq l-evalwazzjoni kontinwa, permanenti u sistematika.

1.9 jiġbed l-attenzjoni tal-Kunsill għall-ħtieġa li tinstab soluzzjoni biex dawk ir-Roma li, għal xi raġuni, m'għadx għandhom ċertifikat ta' nazzjonalità, li huwa garanzija ta' aċċess mingħajr diskriminazzjoni għaċ-ċittadinanza Ewropea, jingħatalhom lura, u li din l-inġustizzja tibqa' fuq nett tal-aġenda sakemm tiġi solvuta;

2. **Introduzzjoni**

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW:

2.1 japprova l-analiżi tas-sitwazzjoni li ppreżentat il-Kummissjoni Ewropea fir-rapport tagħha dwar ir-Roma fl-Ewropa kif ukoll il-proposti li jidhru fil-Komunikazzjoni tagħha dwar "L-integrazzjoni soċjali u ekonomika tar-Roma fl-Ewropa" ([3]);

2.2 jappoġġja l-opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni dwar "L-integrazzjoni soċjali u ekonomika tar-Roma fl-Ewropa" ([4]), li skontha jkun tajjeb li tiġi rikonoxxuta l-importanza strateġika partikolari tal-awtoritajiet u l-komunitajiet lokali, li dawn jiġu appoġġjati u li jkun hemm politika reġjonali integrata;

2.3 itenni l-proposta li kien diġà ressaq fl-opinjoni esploratorja tiegħu dwar "L-integrazzjoni tal-minoranzi – ir-Roma" ([5]), b'mod partikolari fir-rigward tal-proposta għall-użu estiż tal-proċessi fil-qafas tal-metodu miftuħ ta' koordinazzjoni; jikkonferma wkoll il-pożizzjoni li adotta fir-riżoluzzjoni tiegħu dwar "Is-sitwazzjoni tar-Roma fl-Unjoni Ewropea" ([6]) dwar il-ħarsien tad-drittijiet fundamentali taċ-ċittadini Ewropej kollha u l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni, ir-razziżmu u l-ksenofobija fil-pajjiżi kollha;

2.4 jenfasizza mill-ġdid il-messaġġ tal-opinjoni tiegħu dwar **L-Integrazzjoni u l-Aġenda Soċjali** li hemm bżonn li jiżdiedu l-isforzi għall-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni bl-implimentazzjoni tal-istrumenti leġislattivi eżistenti u billi jissaħħu l-politiki pubbliċi u l-impenji soċjali favur l-integrazzjoni ([7]);

2.5 jaqbel bis-sħiħ mal-analiżi u l-proposti mressqa mill-Parlament Ewropew fir-rapport tiegħu dwar "L-Istrateġija tal-UE dwar l-integrazzjoni tar-Roma" ([8]);

([3]) COM (2010) 133 finali.
([4]) Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni dwar "L-integrazzjoni soċjali u ekonomika tar-Roma fl-Ewropa" (ĠU C 42, 10.2.2011, p.23).
([5]) ĠU C 27, 3.2.2009, p. 88-94.
([6]) ĠU C 48, 15.2.2011, p.1.
([7]) ĠU C 347, 18.12.2010, p. 19–27.
([8]) Parlament Ewropew, INI/2010/2276, 24.11.2010.

2.6 jilqa' bis-sħiħ u jikkondividi l-valuri tan-nondiskriminazzjoni u l-integrazzjoni tal-persuni esklużi stabbiliti fl-Istrateġija ta' Lisbona u fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE;

2.7 jappoġġja l-għaxar prinċipji bażiċi komuni definiti fil-qafas tal-kooperazzjoni fi ħdan il-Pjattaforma Ewropea integrata għall-inklużjoni tar-Roma, li diġà ntlaqgħu b'mod mifrux u jiġbed l-attenzjoni għall-bżonn li jiġu applikati, mhux l-inqas fil-livell nazzjonali ([9]);

2.8 japprezza ħafna t-tqegħid għad-dispożizzjoni ta' Fondi Strutturali u ta' sorsi nazzjonali, reġjonali u lokali oħra ta' finanzjament ([10]) biex tiġi appoġġjata l-implimentazzjoni tal-politiki ta' integrazzjoni tar-Roma, u jipproponi li fl-interess tal-awtonomija soċjali jiġi żgurat il-finanzjament ta' dawn il-politiki permezz ta' proċeduri aġġustati u tal-għoti ta' għajnuna teknika li tqis in-natura multidimensjonali tal-kwistjoni bħall-aċċess għall-kura tas-saħħa, it-taħriġ vokazzjonali, l-impjiegi u d-djar.

2.9 jilqa' l-proposti tad-dokument tal-Kummissjoni Ewropea dwar Qafas Ewropew għall-Istrateġiji Nazzjonali għall-Integrazzjoni tar-Roma sal-2020 u jagħti importanza kbira lill-implimentazzjoni konsistenti tagħhom kemm fil-livell tal-UE kif ukoll f'dak tal-Istati Membri u jixtieq li jkun imsieħeb impenjat f'dan il-proċess;

2.10 iqis, madankollu, li minkejja li d-dokument ilu ħafna mistenni, dan ma laħaqx l-aspettattivi li ġġenera. Il-KESE jemmen li s-sistema ta' għanijiet għandha tiġi definita aħjar u b'mod iktar espliċitu fir-rigward tal-ħidma li trid issir u jirreferi għall-importanza ta' diskussjoni soċjali miftuħa u mifruxa fl-Ewropa kollha dwar din il-kwistjoni. Sabiex jinkiseb suċċess fil-qasam, il-KESE jenfasizza l-bżonn kbir ta' mekkaniżmi ta' evalwazzjoni u indikaturi tal-prestazzjoni. Għaldaqstant iqis li l-konklużjonijiet li adotta l-Kunsill f'Mejju u li l-Kunsill Ewropew mistenni jilqa' f'Ġunju, għandhom importanza partikolari, kemm mill-perspettiva soċjali kif ukoll minn dik operazzjonali;

2.11 jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li l-esklużjoni tar-Roma u d-diskriminazzjoni kontrihom għandha spejjeż soċjali kbar u ġġib magħha nefqa pubblika konsiderevoli, filwaqt li l-integrazzjoni tagħhom jista' jkollha benefiċċji ekonomiċi ċari ([11]);

([9]) B'mod partikolari fir-rigward tal-: "immirar espliċitu iżda mhux esklussiv", l-"approċċ interkulturali" u "li tintlaħaq il-ġeneralizzazzjoni".
([10]) Il-Fond Soċjali Ewropew, il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, l-Istrument għall-Assistenza ta' Qabel l-Adeżjoni (IPA), il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali/il-Bank Dinji u l-Programm tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Iżvilupp.
([11]) "Il-maġġoranza tar-Roma li huma fl-età tal-impjieg m'għandhomx il-livell ta' edukazzjoni li hemm bżonn sabiex jipparteċipaw b'suċċess fis-suq tax-xogħol. (…) B'riżultat ta' dan, il-pajjiżi Ewropew qed jitilfu kull sena mijiet ta' miljuni ta' euro fi produttività u kontribut fiskali lill-gvernijiet. (…) Id-dħul annwali mit-taxxi li jirriżulta jekk titneħħa din il-lakuna fl-impjieg huma ogħla mill-ispejjeż totali fl-investiment tal-edukazzjoni pubblika għat-tfal kollha tar-Roma (…) Is-sehem tar-Roma fost il-popolazzjoni ta' dawk li huma fl-età tal-impjieg ser jiżdied ħekk kif il-maġġoranza tal-popolazzjonijiet fl-Ewropa tal-Lvant u Ċentrali jkompli jixjieħu b'mod rapidu. Parteċipazzjoni ugwali fis-suq tax-xogħol min-naħa tar-Roma hija essenzjali sabiex ikunu jistgħu jinġarru l-ispejjeż nazzjonali li qed ikomplu jiżdiedu tal-pensjonijiet, tas-saħħa u tat-tixjiħ." "Economic costs of Roma exclusion" (L-ispejjeż ekonomiċi tal-esklużjoni tar-Roma), il-Bank Dinji, 2010.

2.12 jappoġġja u jipparteċipa fl-attivitajiet tan-netwerk EU-Roma, tal-Għaxar Snin tal-Inklużjoni tar-Roma, tas-Summit Ewropew dwar l-inklużjoni tar-Roma, tas-Summit dwar l-ugwaljanza, tal-Pjattaforma Ewropea integrata għall-inklużjoni tar-Roma, tal-Pjattaforma Ewropea kontra l-faqar u l-esklużjoni soċjali, kif ukoll bosta kooperazzjonijiet oħra, li fihom jirrappreżenta l-valuri tas-soċjetà ċivili fis-sens wiesa' tat-terminu;

2.13 jenfasizza li l-Unjoni Ewropea u l-istituzzjonijiet tagħha diġà għamlu sforzi sostanzjali, fil-qasam tar-regolamentazzjoni, tal-gwida u tal-finanzjament, biex ifasslu politiki ta' integrazzjoni għar-Roma u biex jadottawhom u jimplimentawhom;

2.14 madankollu, jinnota bi preokkupazzjoni li dawn l-isforzi kollha ma wasslux għal soluzzjoni deċiżiva kontra d-diskriminazzjoni li jesperjenzaw ir-Roma u lanqas għal titjib tal-kwalità tal-ħajja tagħhom u l-opportunitajiet tagħhom u li s-sitwazzjoni tagħhom saħansitra ħżienet fejn jidħlu ċerti aspetti. Minkejja li l-maġġoranza tar-Roma huma ċittadini tal-UE, li għandhom l-istess drittijiet u obbligi bħal kwalunkwe ċittadin ta' kull Stat Membru ieħor, huma xorta jisfgħu vittmi ta' diskriminazzjoni serja u kontinwa fis-suq tax-xogħol, fl-edukazzjoni, fl-akkomodazzjoni, fil-kura tas-saħħa, fl-aċċess għas-servizzi pubbliċi u fil-libertà tal-moviment;

2.15 huwa konxju tad-differenzi sinifikanti bejn is-sitwazzjoni tal-gruppi differenti ta' Roma: filwaqt li ħafna minnhom huma integrati sew fiż-żona fejn joqogħdu, kemm jekk hix urbana jew rurali, oħrajn jgħixu fil-faqar u f'deprivazzjoni estrema u jesperjenzaw esklużjoni permanenti. Fl-aħħar nett, hemm parti żgħira minnhom li jgħixu l-istil partikolari ta' ħajja tan-nomadi, li jdejjaq lil dawk ta' madwarhom;

2.16 jenfasizza li l-awtonomija ta' dawk li jgħixu fil-faqar li qed jesperjenzaw id-diskriminazzjoni hija essenzjali. L-awtodeterminazzjoni sħiħa tirrikjedi l-libertà tal-għażla. B'mod ġenerali, l-implimentazzjoni tal-politiki ta' integrazzjoni tinvolvi fattur deċiżiv: li l-individwi jkollhom il-qawwa, l-istrumenti u s-setgħa li jfasslu l-futur tagħhom. Huwa għalhekk li l-politika kollha kemm hi bl-oqsma speċjalizzati ta' azzjoni tagħha għandha tgħin lill-persuni kkonċernati jiżviluppaw il-kapaċità li jiddeċiedu dwar il-futur tagħhom, u dan fil-qafas tal-istat tad-dritt;

2.17 jinsab konvint li r-Roma m'għandhomx jingħataw drittijiet speċjali iżda li hemm bżonn ta' rispett sħiħ taċ-ċittadinanza Ewropea tagħhom filwaqt li jiġu żgurati d-drittijiet fundamentali kollha tal-UE tagħhom u d-drittijiet tagħhom bħala ċittadini, li jiġi żgurat li dawn id-drittijiet jiġu rispettati u li jiġi ppenalizzat kwalunkwe nuqqas f'dan ir-rigward, speċjalment fil-każijiet fejn il-persuni inkarigati mill-infurzar tal-liġi jaġixxu b'mod inġust u diskriminatorju;

2.18 jindika li fost ir-Roma, in-nisa, it-tfal, l-anzjani u l-persuni b'diżabilità jiġu esklużi b'mod sproporzjonat u li l-kriżi soċjali u ekonomika tkompli taggrava dawn il-fenomeni negattivi;

2.19 jinsab konvint li din is-sitwazzjoni problematika tista' tinbidel biss permezz ta' programm strateġiku integrat, ikkoordinat u koerenti, kif ukoll permezz ta' approċċ sod u sistemiku fil-politiki kollha; jinsab ferħan li l-istituzzjonijiet u l-korpi tal-UE (inkluż il-KESE) qed jaħdmu mal-gvern Ungeriż, li bħalissa għandu l-Presidenza tal-Kunsill, sabiex jistabbilixxu l-kundizzjonijiet ġenerali meħtieġa biex tinstab soluzzjoni għall-problema u jirrakkomanda li matul il-Presidenza Pollakka ssir Konferenza tal-Ministri dwar l-esperjenzi u r-riżultati li nkisbu fil-qasam.

3. **Rakkomandazzjonijiet ta' politika** [12]

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW:

3.1 jinnota li l-approċċ tradizzjonali lejn id-definizzjoni tal-grupp tar-Roma huwa bbażat fuq il-perċezzjonijiet tal-maġġoranza dwar min huma r-Roma. Dan l-approċċ jista' jkun utli, pereżempju mil-lat tar-riċerka, u mod effikaċi ta' kif tiġi vvalutata n-natura tal-esklużjoni soċjali, iżda kwalunkwe metodu ta' identifikazzjoni tar-Roma bbażat fuq il-karatteristiċi razzjali esterni jmur kontra d-drittijiet fundamentali tal-bniedem, u b'mod partikolari kontra d-dritt li wieħed jiddefinixxi l-identità tiegħu stess, u dan la jagħmel sens u lanqas ma huwa politikament sostenibbli;

3.2 jirrakkomanda li għall-kuntrarju tal-approċċi tradizzjonali, l-Istati Membri, filwaqt li jirrispettaw il-valuri fundamentali tal-istrateġija ta' qafas adottata, jissodisfaw ukoll ir-rekwiżit "espliċitu iżda mhux esklussiv" tal-għaxar prinċipji bażiċi adottati mill-Pjattaforma Ewropea integrata għall-inklużjoni tar-Roma. B'konformità mal-erba' oqsma ta' azzjoni enfasizzati fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni (edukazzjoni, impjieg, saħħa, djar), huma għandhom jabbinaw flimkien tliet angoli ta' politika li jikxfu n-natura tal-probemi u l-għażliet ta' azzjoni li jeżistu u li flimkien jiffurmaw it-tliet pilastri ta' politika realistika u fattibbli għall-integrazzjoni tar-Roma:

a) politika inklużiva li ma tiddiskriminax skont ir-razza u l-etniċità - li tindirizza l-konċentrazzjoni ta' problemi soċjali u tnaqqas il-faqar u d-deprivazzjoni estremi;

b) politika li tappoġġja l-awtonomija ta' dawk li jqisu ruħhom membri ta' kwalunkwe komunità ta' Roma u ċ-ċelebrazzjoni tal-inklużjoni soċjali li kisbu;

c) politiki ġenerali u pubbliċità kontra r-razziżmu;

3.3 politika inklużiva li ma tiddiskriminax skont ir-razza u l-etniċità – aċċess universali, indirizzar tal-konċentrazzjoni ta' problemi ta' esklużjoni u tnaqqis tal-faqar u d-deprivazzjoni estremi;

3.3.1 minflok ma tiffoka fuq il-karatteristiċi etniċi u razzjali, politika tal-integrazzjoni mhux diskriminatorja għandha tittratta l-problemi marbuta mal-esklużjoni soċjali irrispettivament

[12] Din il-parti tressaq rakkomandazzjonijiet dwar il-politiki kollha b'mod ġenerali jew il-kuntest tagħhom iżda, għal raġunijiet ta' spazju, ma tistax tittratta fid-dettall il-kwistjonijiet relatati ma' kull politika.

mill-karatteristiċi razzjali, pereżempju fl-oqsma tal-edukazzjoni, l-impjieg, (inkluż forom differenti ta' impjieg bħall-intraprenditorja, l-impjieg indipendenti eċċ.), is-saħħa u d-djar kif indikat fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni. Hija għandha tikkunsidra ż-żoni ġeografiċi li fihom hemm l-iktar żvantaġġi soċjoekonomiċi indipendentement mill-grupp ta' persuni esklużi, tkun xi tkun il-kompożizzjoni tiegħu (etnika jew oħra), u, abbażi tal-linji gwida tal-Istrateġija Ewropa 2020 hija għandha tqis bħala prijorità s-sejba ta' soluzzjoni ta' żewġ problemi speċifiċi;

3.3.2 l-ewwel prijorità hija l-implimentazzjoni konsistenti tal-kriterji ta' "aċċess sħiħ". L-"aċċess sħiħ" jimplika, minbarra t-tneħħija tal-effetti diskriminatorji fil-livell ġuridiku, l-aċċessibilità fiżika u l-użu, l-adattament għall-ħtiġijiet, l-aċċessibilità f'termini finanzjarji u r-rekwiżit ta' kwalità li jikkorrispondi għall-istandards. Minbarra t-tneħħija tal-ostakli legali, l-objettiv huwa li jitwasslu servizzi pubbliċi fiż-żoni residenzjali fejn ir-rata tal-popolazzjoni tar-Roma hija għolja, u li jitjiebu l-kundizzjonijiet fil-qasam tat-trasport biex wieħed ikollu aċċess għal dawn l-istituzzjonijiet u s-servizzi, li l-popolazzjoni tar-Roma għandha d-dritt tirrikorri għalihom minħabba s-sitwazzjoni tagħha;

3.3.3 il-konċentrazzjoni tal-esklużjoni hija kkaratterizzata minn żewġ forom prinċipali: 1) il-konċentrazzjoni ġeografika u residenzjali u 2) f'termini istituzzjonajli fejn il-provvedituri tas-servizzi (inklużi dawk tas-servizzi pubbliċi) jaħdmu ma' persuni esklużi (l-effett tas-segregazzjoni istituzzjonali);

3.3.4 huwa possibbli li titnaqqas il-konċentrazzjoni tal-esklużjoni, minn naħa billi jsir titjib iffukat b'mod speċjali fuq il-kundizzjonijiet istituzzjonali u l-ifqar kwartieri residenzjali u dawk li l-inqas jikkonformaw mal-istandards residenzjali u min-naħa l-oħra, billi jitnaqqsu l-każijiet ta' iżolazzjoni permezz ta' riformi li jippromovu l-integrazzjoni istituzzjonali bil-għan speċifiku li jissaħħu l-interazzjoni u l-kuntatti bejn il-persuni;

3.3.5 l-aċċess sħiħ huwa qasam essenzjali tal-objettivi fundamentali tal-Istrateġija ta' Lisbona: għaldaqstant, l-attivitajiet relatati mas-suq tax-xogħol u ma' aspetti soċjali oħra, it-tisħiħ tal-mobilità jew l-edukazzjoni għadhom prijoritajiet ewlenin. Id-dokumenti strateġiċi ta' dawn l-aħħar snin enfasizza iktar minn qabel il-kwistjonijiet tas-saħħa u, b'mod partikolari tas-saħħa pubblika, kif ukoll il-politiki tad-djar u tal-iżvilupp urban, b'enfasi fuq l-eliminazzjoni ta' djar iżolati, kampijiet u postijiet oħra ta' segregazzjoni filwaqt li jiġu żviluppati ekonomiji lokali, inizjattivi komunitarji, intrapriżi indipendenti, żgħar u ta' daqs medju u servizzi muniċipali mmexxija b'mod pubbliku jew privat (NGO). L-armonizzazzjoni bejn l-istrateġiji tal-ġlieda kontra l-faqar tat-tfal u l-istrateġiji tar-Roma hija kwistjoni prijoritarja (l-appoġġ tal-aċċess għall-impjieg għall-ommijiet permezz tat-tisħiħ tar-responsabilità tal-komunità mill-edukazzjoni tat-tfal; l-iżgurar ta' aċċess sħiħ għaċ-ċentri preskolari u ta' tagħlim bikri, b'kunsiderazzjoni tas-sussidji u l-miżuri li jheġġu l-edukazzjoni kif ukoll l-edukazzjoni kontinwa għat-tfal li l-ġenituri tagħhom jgħixu fil-faqar);

3.4 politika li tappoġġja l-awtonomija ta' dawk li jqisu ruħhom membri ta' kwalunkwe komunità ta' Roma u ċ-ċelebrazzjoni tal-inklużjoni soċjali li kisbu;

3.4.1 huwa assolutament essenzjali li dawk li jaffermaw li għandhom l-istess identità jkunu jistgħu, fuq inizjattiva tagħhom stess, jagħżlu triqithom flimkien mal-pari li jkunu għażlu u bħala komunità, li jkunu jistgħu jżommu l-lingwa, il-kultura, id-drawwiet, eċċ., li jikkostitwixxu l-bażi tal-identità tagħhom. Huwa għalhekk li l-istrateġija nazzjonali għall-integrazzjoni tar-Roma għandha twitti triq għal dawk li jaffermaw li għandhom l-identità tar-Roma sabiex ikunu jistgħu jwaqqfu l-komunitajiet, il-fora pubbliċi (mezzi tax-xandir) u l-organizzazzjonijiet tagħhom, u jkunu jistgħu jiżguraw li dawn jaħdmu bħal fil-każ ta' kull grupp li jinsab f'minoranza u jsofri minn esklużjoni soċjali. Daqstant ieħor huwa importanti li l-organizzazzjonijiet tar-Roma, governattivi u mhux governattivi, ikollhom l-istess skop fil-qasam tal-organizzazzjoni bħal minoranzi etniċi oħra u fejn adegwat u proporzjonat għall-popolazzjoni tagħhom, l-istess appoġġ finanzjarju bħal minoranzi etniċi oħra.

3.4.2 sabiex dan ikun jista' jseħħ hemm bżonn li l-interkulturaliżmu, interazzjoni u komunikazzjoni ħajjin li jimxu f'żewġ direzzjonijiet - f'termini ta' prinċipji, teorija u prattiki komunitarji u istituzzjonali tajba fl-Ewropa - isiru fattur reali tal-azzjoni u parti mill-ħajja ta' kuljum;

3.4.3 l-element ewlieni tal-politika affermattiva huwa li dawk li jagħmlu parti minn minoranza jkunu jistgħu jsemmgħu leħinhom u li l-interessi tagħhom jiġu rrappreżentati. Jeħtieġ li nappoġġjaw l-istrumenti u l-approċċi li jgħinuhom jagħrfu l-iżvantaġġi soċjali tagħhom u li jwasslu għal reazzjoni politika biex jingħelbu dawn l-iżvantaġġi;

3.4.4 il-politika tal-awtonomija għandha tħaddan azzjonijiet affermattivi li jippromovu d-dħul fis-suq tax-xogħol tar-Roma, inkluż il-promozzjoni tagħhom f'pożizzjonijiet għolja fl-intrapriżi, l-amministrazzjoni pubblika, il-politika, il-mezzi tax-xandir, ix-xjenzi u l-arti filwaqt li tgħinhom jibdew l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju tagħhom.

3.5 *Politika kontra r-razziżmu*

3.5.1 Il-grupp fil-mira tal-istrateġija kontra r-razziżmu huwa s-soċjetà kollha kemm hi. Id-dimensjoni politika ta' strateġija bħal din hija l-konvinzjoni li f'dinja dinamika, li qed tiżviluppa, ġusta u umana, il-bnedmin għandhom jiksbu posthom fis-soċjetà abbażi tal-kompetenzi u t-talenti tagħhom, u m'għandhomx ikunu l-vantaġġi jew l-iżvantaġġi li wirtu minn twelidhom li jiddeterminaw il-possibilitajiet ta' suċċess tagħhom fil-ħajja. Bl-istess mod, huma m'għandhomx ibatu l-konsegwenzi negattivi tal-esklużjoni li tagħha huma l-vittmi. Il-karatteristiċi li persuna tiret u li ma tistax tbiddel, bħall-ġeneru, l-oriġini u r-reliġjon, ma jistgħux ikunu l-bażi ta' diskriminazzjoni. Sabiex dawn il-prinċipji jitqiegħdu fil-prattika, l-iktar mezz b'saħħtu hija l-leġislazzjoni kontra d-diskriminazzjoni. L-implimentazzjoni sħiħa tal-leġislazzjoni Ewropea kontra d-diskriminazzjoni fil-livell nazzjonali, fl-oqsma differenti ta' azzjoni u fis-sistemi regolatorji għandha wkoll tikkontribwixxi għal dan. Madankollu, din il-leġislazzjoni mhijiex b'saħħitha biss minħabba s-sanzjonijiet u l-effett disważiv tagħhom, iżda wkoll minħabba l-fatt li ċ-ċittadini li jirrispettaw il-liġi, li jikkostitwixxu l-maġġoranza f'soċjetà demokratika, jagħmlu ħilithom biex jgħixu fir-rispett tal-ispirtu u l-interpretazzjoni litterali tal-liġi;

3.5.2 billi huwa iktar diffiċli li wieħed "jiddisswadi" lill-persuni jew li jbegħidhom mill-preġudizzji tagħhom u r-razziżmu permezz ta' argumenti razzjonali, il-politiki kontra r-razziżmu huma bbażati prinċipalment fuq mudelli ta' mġiba u tendenzi ta' komunikazzjoni li jxerrdu immaġni pożittiva ta' mudelli mhux vjolenti ta' komunikazzjoni, ta' kooperazzjoni u ta' sejbien ta' soluzzjoni għall-problemi abbażi ta' interessi razzjonali; filwaqt li jikkundannaw imġiba aggressiva u razzista bbażata fuq il-preġudizzji u l-mibegħda. F'dan ir-rigward, il-persuni li jiffurmaw l-opinjoni pubblika, b'mod partikolari l-klassi elitista politika u medjatika, għandhom responsabilità partikolari.

3.6 *It-tisħiħ tan-natura "fattwali" tal-istrateġija*

3.6.1 Matul l-aħħar għoxrin sena, l-UE rnexxielha tagħmel progress kbir fid-diversi oqsma ta' politika f'termini ta' valutazzjoni oġġettiva tal-esklużjoni soċjali u l-ġlieda kontra l-esklużjoni, u integrat ir-riżultati ta' din il-valutazzjoni fil-politiki soċjali. Id-disponibbiltà tad-data hija prerekwiżit essenzjali biex ikunu jistgħu jiġu applikati u vvalutati l-politiki adegwati. Minkejja l-isforzi li saru sa issa, għad hemm nuqqas kbir ta' data, kemm dwar il-popolazzjoni sħiħa kif ukoll dwar il-gruppi fil-mira. Fid-dawl tal-objettivi tal-istrateġija, huwa importanti li jsir progress fl-oqsma li ġejjin:

3.6.2 "politika inklużiva li ma tiddiskriminax skont ir-razza u l-etniċità": fl-iżvilupp li jsir ta' metodi ta' valutazzjoni tad-diversi forom ta' faqar u ta' deprivazzjoni, jeħtieġ li jsiru sforzi biex titkejjel il-konċentrazzjoni tal-esklużjoni u li jiġi enfasizzat l-impatt tal-miżuri li ttieħdu skont il-politiki kkonċernati. Il-Kumitat jirrakkomanda li l-Eurostat u l-uffiċċji tal-istatistika tal-Istati Membri jżidu mal-indikaturi tal-esklużjoni indikaturi tal-faqar u tal-esklużjoni estremi, u li jiżviluppaw il-prinċipji ta' metodu ta' kwantifikazzjoni u pproċessar tal-istatistika li jkejjel il-faqar u d-deprivazzjoni estremi;

3.6.3 abbażi ta' dan, l-Istati Membri fl-istrateġiji tagħhom għandhom jidentifikaw l-unitajiet territorjali (agglomerazzjonijiet, mandraġġi, subborgi, kampijiet, kwartieri iżolati, żoni rurali eċċ) ikkaratterizzati minn livell partikolarment għoli ta' konċentrazzjoni ta' tipi ta' esklużjoni u ta' esklużjoni estrema fiż-żona residenzjali, indipendentement mill-fatt jekk dawn iż-żoni jitqisux jew le, mill-opinjoni pubblika, bħala abitati mir-Roma. Il-Kumitat jirrakkomanda li l-Isati Membri jfasslu strateġiji ta' ppjanar urban bil-għan li jeliminaw dawn iż-żoni jew li jagħmluhom postijiet abitabbli, u jistabbilixxu mekkaniżmi bbażati fuq l-evidenza li hija meħtieġa għall-monitoraġġ ta' dawn l-istrateġiji.

3.6.4 "Il-politika tal-awtonomija tar-Roma": id-dgħufijiet u l-iżvantaġġi jistgħu jiġu identifikati biss jekk dawk li jaffermaw l-identità etnika tagħhom jitolbu huma stess li jitniżżlu fir-reġistri pubbliċi bħala membri ta' minoranza. Madanakollu jekk dan ma jseħħx, ikun hemm bżonn li tiġi pprojbita, b'mod kategoriku u determinat, kwalunkwe referenza għal karatteristiċi razzjali fir-reġistri nazzjonali. Fid-dawl tan-natura partikolarment sensittiva tad-data dwar il-minoranzi etniċi, jeħtieġ li jiġu żgurati b'kull mezz possibbli, minn naħa il-protezzjoni massima tad-data personali, u mill-oħra, it-tixrid massimu tad-data miġbura dwar il-minoranzi.

3.6.5 flimkien mat-tnaqqis tal-esklużjoni u tal-faqar u mal-eliminazzjoni tal-iktar forom estremi tagħhom, il-Kumitat jissuġġerixxi li jingħata appoġġ għal programmi lingwistiċi, kulturali, edukattivi u komunitarji għall-iżvilupp tal-komunità tar-Roma meta dawn ikunu jistgħu verament jilħqu lir-Roma;

3.6.6 "Il-politika kontra r-razziżmu": fuq il-bażi tar-riċerka li saret fil-livell tal-UE u fil-livell nazzjonali, ikun tajjeb li jiġi permess il-monitoraġġ tat-tibdil fil-preġudizzji relatati mar-Roma, l-okkorrenza tagħhom fid-diversi gruppi tal-popolazzjoni u tal-impatti tal-politiki dwar l-iżvilupp tal-preġudizzji etniċi u r-razziżmu. Jeħtieġ li jiġu stabbiliti programmi ta' sensibilizzazzjoni tal-pubbliku bil-għan li jiġġieldu kontra l-attitudnijiet ta' esklużjoni u l-preġudizzji razzisti fil-popolazzjoni. Barra minn hekk, ikun tajjeb li jiġi żgurat li dawn jiġu monitorjati regolarment;

3.6.7 nirrakkomandaw bis-sħiħ mhux biss il-monitoraġġ tat-tendenzi tal-preġudizzju u r-razziżmu iżda wkoll l-impatti pożittivi u l-benefiċċji soċjali tal-inizjattivi pubbliċi u tas-soċjetà ċivili, il-prattiki tajbin bil-għan li jitnaqqsu l-preġudizzji kontra r-Roma u l-ksenofobija u għat-titjib tal-integrazzjoni interkulturali u inklużiva.

3.7 *Aspetti ta' interess ġenerali fl-implimentazzjoni fil-livell nazzjonali*

3.7.1 Kumplessità: il-Kumitat jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li huwa meħtieġ li jiġu żviluppati, f'firxa kbira ta' oqsma, miżuri għat-tisħiħ tar-rwol tar-Roma fis-soċjetà, għat-titjib tal-kundizzjonijiet tal-għajxien tagħhom u l-promozzjoni tal-integrazzjoni tagħhom; dawn il-miżuri għandhom jilħqu l-livell tal-politiki sistematiċi. Biex dan iseħħ, hemm bżonn li jiġu abbinati flimkien l-elementi ta' oqsma differenti ta' politika, li jiġu organizzati relazzjonijiet intersettorjali ta' governanza tajba u li l-implimentazzjoni sistematika tibda fil-livell politiku. Dan jirrikjedi li kull min hu involut fl-implimentazzjoni jadotta approċċ uniku u ppjanat;

3.7.2 l-elementi kollha tal-programmi għandhom ikunu marbuta b'mod koerenti (koerenza) u integrati (konsistenza). It-tielet aspett essenzjali tal-implimentazzjoni huwa l-ippjanar u t-twaqqif ta' prijoritajiet (sekwenzjalità), jiġifieri l-miri realistiċi jistgħu jintlaħqu biss jekk isir avvanz minn stadju ppjanat tajjeb għal ieħor u permezz ta' komponenti suċċessivi. Dan jirrikjedu awtorità ta' koordinazzjoni b'kompetenzi adegwati u li tiffunzjona kif suppost.

3.7.3 il-politiki tal-integrazzjoni għandhom jiġu ppjanati u implimentati b'enfasi fuq il-bżonnijiet reali u b'mod differenzjat u flessibbli li jippermetti li jitqiesu l-fatturi lokali (reġjonali) speċifiċi bl-aħjar mod possibbli. L-istrateġiji ta' integrazzjoni għandhom jiġu ppjanati u implimentanti fi proċess li jimxi f'żewġ direzzjonijiet abbażi ta' sforzi u influwenzi reċiproki u bil-għan li minnhom jibbenefika kulħadd;

3.7.4 prerekwiżit essenzjali għall-użu tas-sejħiet għall-offerti u tal-fondi tal-UE hija s-simplifikazzjoni tal-kundizzjonijiet tal-proċeduri tas-sejħiet u r-rappurtar. Implimentazzjoni mfassla bir-reqqa għandha tpoġġi enfasi mistħoqqa fuq il-bini tal-kapaċità, koordinazzjoni adegwata u l-appoġġ tar-rieda tal-impenn politiku; l-involviment tar-rappreżentanti tal-partijiet interessati fil-proċess tal-ippjanar huwa kruċjali wkoll;

3.7.5 implimentazzjoni bbażata fuq data tanġibbli – indikaturi: il-politiki pubbliċi għandhom juru b'mod ċar u verifikabbli l-effikaċja tagħhom, jiġifieri li huma effikaċi fid-dawl tal-objettiv stipulat fil-bidu. Politika m'għandhiex tikkawża ħsara u riskji ikbar mill-elementi li suppost tipprovdi ħarsien minnhom u lanqas m'għandha tkun tiswa ħafna bla bżonn. Huwa għalhekk li saru sforzi kbar – iżda mhux biżżejjed – biex din il-politika tkun iktar ibbażata fuq data tanġibbli. Fil-qasam tal-integrazzjoni tar-Roma, huwa partikolarment essenzjali li l-programmi, kif ukoll il-politika kollha kemm hi, ikunu jistgħu jiġu vvalutati: għaldaqstant, għandhom jiġu promossi, kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll fil-livell tal-UE, il-kultura tal-valutazzjoni, it-tisħiħ tas-sistema ta' rekwiżiti tagħha, l-istabbiliment standardizzat ta' indikaturi tal-prestazzjoni soċjoekonomiċi u tal-istatistika soċjali adegwati, li dejjem jiġu applikati għall-grupp rilevanti li jkun qed jiġi mmirat, kif ukoll l-organizzazzjoni ta' strument istituzzjonali ta' valutazzjoni bbażat fuq ix-xjenza. Għandu jkun hemm fondi adegwati għal dan;

3.7.6 filwaqt li jappoġġja l-implimentazzjoni tal-Qafas tal-UE għall-Istrateġiji Nazzjonali għall-Integrazzjoni tar-Roma sal-2020 u ta' politiki nazzjonali li jikkontribwixxu għal dan, il-KESE jixtieq jieħu sehem fil-monitoraġġ u fil-valutazzjoni ta' dawn il-politiki fuq il-bażi tal-mandat tiegħu mis-soċjetà ċivili u fid-dawl tar-rabtiet inerenti bejnu u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fl-Istati Membri. Huwa beħsiebu jinvolvi ruħu fil-medjazzjoni bejn l-istituzzjonijiet tal-UE u tas-soċjetà ċivili organizzata u jipparteċipa bħala msieħeb attiv fil-Pjattaforma Ewropea integrata għall-inklużjoni tar-Roma u anki f'forom oħra ta' djalogu strutturat;

3.7.7 parteċipazzjoni u rappreżentanza: politika ta' integrazzjoni ma sservi għal xejn, la fit-teorija u lanqas fil-prattika, mingħajr il-parteċipazzjoni intensiva tal-partijiet ikkonċernati. Għaldaqstant jeħtieġ li jiġu evitati proċeduri paternalistiċi li jillimitaw id-drittijiet. Fl-istess waqt huwa xieraq li tiġi żgurata parteċipazzjoni mill-qrib u varjata tal-organizzazzjonijiet lokali tar-Roma, tar-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili lokali, ta' speċjalisti xjentifiċi u tal-imsieħba soċjali fit-teħid tad-deċiżjonijiet, l-implimentazzjoni u l-monitoraġġ, kif tistqarr il-Kummissjoni fil-Komunikazzjoni tagħha u dokumenti rilevanti oħra. Fiż-żoni kkonċernati, il-miżuri pożittivi li jiżguraw il-parteċipazzjoni fil-politika tal-gruppi partikolarment żvantaġġjati (in-nisa, in-nisa li jrabbu lil uliedhom waħedhom, il-persuni b'lingwa materna barranija, il-persuni b'diżabilità, eċċ.) huma ta' importanza essenzjali.

3.7.8 il-validità, il-kredibilità u l-effikaċja tal-politiki huma essenzjalment marbuta mal-involviment u mas-sens ta' sjieda tal-benefiċjarji ewlenin tagħhom. Proprju għalhekk jeħtieġ li r-rappreżentanti tal-komunità tar-Roma jiġu inklużi fit-tfassil u fl-implimentazzjoni ta' politiki relatati mal-integrazzjoni tar-Roma, fil-livell Ewropew, f'dak nazzjonali, iżda wkoll, naturalment, f'dak lokali (l-inklużjoni permezz tal-parteċipazzjoni).

3.7.9 l-esklużjoni soċjali u l-forom estremi tagħha sikwit jimxu id f'id – b'modi differenti minn Stat Membru għall-ieħor – bi mġiba, modi ta' għajxien u drawwiet li huma differenti mir-regoli soċjali segwiti mill-maġġoranza tal-popolazzjoni (eż. l-ivvjaġġar, l-attivitajiet speċifiċi bħall-ġbir u l-bejgħ ta' oġġetti użati u impjiegi artiġjanali partikolari). Hemm bżonn li tingħata attenzjoni speċjali lil dawn il-karatteristiċi speċifiċi huma u jitfasslu l-istrateġiji nazzjonali. Madankollu, xi drabi attitudnijiet attribwiti lil grupp etniku jkunu għalkollox devjanti u kriminali. L-iżgurar ta' koabitazzjoni paċifika ta' normi kulturali opposti u ħidma kontinwa sabiex it-tensjonijiet u l-antagoniżmu li ġejjin minn differenzi fl-attitudni u l-imġiba fil-limiti tal-qafas legali għandhom ikunu l-għanijiet li jiddefinixxu n-natura inklużiva speċifika tal-istrateġiji nazzjonali, u fl-istess waqt ikunu l-isfida li jridu jirbħu. Għaldaqstant, huwa importanti li jiġi previst spazju ta' komunikazzjoni miftuħa u proċeduri aċċessibbli anki għall-partijiet interessati ewlenin u f'dan il-kuntest, l-esperti tal-multikulturaliżmu inklużi nies ta' oriġini tar-Roma jew b'identità tar-Roma – u l-ħaddiema soċjali ser ikollhom rwol ewlieni, kemm fil-livell tas-servizzi pubbliċi kif ukoll f'dak tal-programmi komunitarji (medjazzjoni, prevenzjoni, servizzi ta' rikonċiljazzjoni eċċ) kif indikat fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni.

3.8 *Prospetti għall-futur*

3.8.1 Il-KESE jemmen li permezz tal-isforzi konġunti tal-istituzzjonijiet tal-UE, tal-gvernijiet, tal-Istati Membri u tal-awtoritajiet u l-komunitajiet lokali, l-UE tinsab f'mument ta' bidla storika: il-mument fejn x'aktarx se tinħoloq politika favur il-grupp etniku tal-UE l-iktar eskluż u l-iktar żvantaġġjat, ibbażata fuq approċċ komuni li x'aktarx mhuwiex se jwassal għal fallimenti li jiswew ħafna flus iżda għal riżultati intelliġenti u umanistiċi. Il-Kumitat jixtieq jagħti l-appoġġ sħiħ tiegħu għal dan il-proċess u l-implimentazzjoni tiegħu.

Brussell, 16 ta' Ġunju 2011.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON